

Fra autonomi til styring

- et blik ind i universitetsforskerens hverdag*

af

Professor Bent Iversen

Der har gennem tiderne stået en ganske særlig aura omkring den, der har kunnet fremvise en af ham selv gjort opfindelse af en ting, som er ny i forhold til de ting, som indtil da har været en del af hverdagen for en større eller mindre del af menneskeheden.

Spektret af personligheder, der har forbavset eller beriget omgivelserne er vidt og rækker lige fra den kendte Ole Opfinder-figur, som er blevet et samtaleemne i det lokale sogn på grund af hans lidt sære opfindelser, som er fostret i en snurrig hjerne, til den, der har gjort en verdensopfindelse, der er epokegørende på grund af sin kompleksitet eller betydning for menneskers hverdag. Imellem disse yderpunkter befinder der sig en uhomogen skare af personer, som har levet et langt liv optændt af en evig drøm om at gøre lige netop den opfindelse, der kunne skabe anerkendelse og berømmelse.

For flertallet af disse opfindere in spe er det blevet ved drømmen; de har slået sig til tåls med, at omgivelserne undertiden blot har rystet på hovedet af deres stædighed og over, at de har kunnet udholde at friste en tilværelse i parcelhusets uopvarmede skunk eller trange køkken, som undertiden har udgjort de fysiske rammer for eksperimenterne, og hvorfra små fremskridt end ikke fandt vej til den lokale avis.

Hvis vores opfinder på denne baggrund mister interessen for som privatperson selv at afholde omkostningerne med at engagere sig i opfindelser og i stedet satser på at gøre opfindelser inden for sit fagområde på den forskningsinstitution, hvor han er ansat, må han se i øjnene, at hans autonome ret til at nyttiggøre opfindelsen ved f.eks. på egen hånd at indgå aftale med andre om udnyttelse af denne, kan blive beskåret.

Hvis han f.eks. er universitetsansat har han nemlig i lighed med en række andre forskere med tilknytning til det offentlige ansættelsessystem fra 1. januar 2000 været underlagt lov nr 347 af 2. juni 1999 om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner («forskerpatentloven»). Herved underlægges han en ordning, der indfører det nye moment i hans tilværelse, at han ikke kan være sikker på, at han, hvis han gør en opfindelse, selv kan råde over denne og udnytte den f.eks. ved efter en patentering af opfindelsen at indgå licenskontrakt med virksomheder uden for universitetet og forsøde tilværelsen med de beløb, der udgør løbende afkast fra en sådan kontrakt.

* Baggrunden for valg af emne for denne artikel er, at forfatteren med virkning fra 1. januar 2000 er udpeget som formand for det af Rektor ved Syddansk Universitet nedsatte Patentudvalg, der er nærmere er omtalt i den følgende tekst.

Den nye lov bestemmer nemlig i § 8, stk. 1, jf. § 2, at den forskningsinstitution, hvor han som led i sit arbejde har gjort en opfindelse, har krav på under den nedenfor omtalte procedure at få de til opfindelsen knyttede rettigheder overdraget til sig. Forhandlingsretten vedrørende udnyttelse af opfindelsen overgår i så fald til forskningsinstitutionen, og opfinderens må - hvis sagen sættes på spidsen - tage til efterretning, at hans rolle i den givne sammenhæng kan være minimeret til at være modtager af det eventuelle økonomiske overskud, der er resultatet af andres dispositioner på hans vegne.

Universitetsansatte forskere har indtil udgangen af 1999 været begunstiget af en særlig ordning, når det gjaldt de opfindelser, de gjorde i forbindelse med deres daglige virksomhed på institutionen.

Indtil år 2000 har videnskabeligt personale og lærere ved universiteterne haft den særstilling i forhold til deres kolleger ved andre offentlige institutioner, herunder videnskabeligt personale (og andre ansatte) ved sektorforskningsinstitutionerne og i forhold til andre ansatte ved universiteterne, at de opfindelser, de gjorde i forbindelse med udførelsen af deres arbejde, ikke var omfattet af de almindelige regler, der fulgte - og fortsat følger - af loven om arbejdstageres opfindelser, lovbk. nr. 131 af 18. marts 1986 (LAO).

Hovedsynspunktet i denne lov er, jf. lovens § 5, at retten til opfindelser, der kan patenteres og frembringelser, der kan registreres som brugsmønstre her i landet, jf. § 1, stk. 1, og som en arbejdstager må anses at have realiseret gennem sin tjeneste, på begæring af arbejdsgiveren kan kræves overdraget til denne. Samme ret tilkommer arbejdsgiveren, selv om udnyttelsen af opfindelsen ikke falder inden for virksomhedens arbejdsområde, hvis arbejdstagerens opfindelse angår en nærmere angiven ordre, som virksomheden har stillet ham. Arbejdsgiveren kan inden for en frist af 4 måneder fra det tidspunkt, hvor han i kraft af arbejdstagerens pligtmæssige oplysning herom får oplysning om opfindelsen, tage stilling til, om han ønsker at erhverve retten til opfindelsen, jf. § 7, stk. 1. Inden for denne frist må arbejdstageren ikke uden arbejdsgiverens skriftlige samtykke disponere over opfindelsen eller åbenbare den for andre på en sådan måde, at den kan offentliggøres eller udnyttes for andres regning, jf. § 7, stk. 2.

Den særlige regel for lærere og andet videnskabeligt personale ved universiteter og andre højere læreanstalter fulgte af lovens § 1, stk. 3, og medførte, at denne persongruppe før forskerpatentloven blev ligestillet med bl.a. den ovenfor omtalte Ole Opfinder, der hverken er knyttet til det private arbejdsmarked eller er optaget i den eksklusive kreds af ansatte ved sektorforskningen og derfor efter forgodtbefindende og uden indblanding fra arbejdsgiveren har kunnet udnytte - eller undlade at udnytte - eventuelle økonomiske fordele af egne opfindelser.¹

¹ Opfinderens »modpart« (arbejdsgiveren) benævnes i forskerpatentloven »institutionen«. Herunder falder, jf. lovens § 6, det universitet under Forskningsministeriet, den sektorforskningsinstitution, det offentlige sygehus eller den sundhedsvidenskabelige forskningsinstitution under amtskommunerne eller Hovedstadens Sygehusfællesskab, hvor den pågældende arbejdstager (opfinderens) er ansat.

Forskerpatentloven gælder for opfindelser, der er gjort af en arbejdstager »som led i arbejdet«, jf. § 2.

Ifølge bemærkningerne til lovforslaget er udtryksmåden »som led i arbejdet« anvendt i erkendelse af, at »megen forskning foregår i de mange ulønnede forskningstimer, der er normalt i mange [universitets]miljøer« - hvilket utvivlsomt er sød læsning for mangan en forhutlet universitetsforsker. Det samme gælder, når det særligt er fremhævet, at videnskabeligt personale ved offentlige forskningsinstitutioner ikke er omfattet af tjenestetidsaftaler og for universiteternes vedkommende - sikkert til ærgrelse for mangan en institutleder - heller ikke er forpligtet af regler om mødepligt og kun i begrænset omfang er underlagt instruktionsbeføjelse, jf. universitetslovens § 7, stk. 3, 2. pkt. Afgørende for institutionens krav på retten til en given opfindelse er, at opfindelsen skal udspringe af et forskningsprojekt, som den ansatte er beskæftiget med *i kraft af sit ansættelsesforhold*. Det er derfor ikke afgørende, på hvilket sted eller på hvilken tid opfindelsen er gjort. *Bevisbyrden* for, om en opfindelse er gjort i eller uden for ansættelsesforholdet, påhviler den, der ønsker at gøre krav på opfindelsen.

Det er uden betydning for anvendelsen af loven, om arbejdstageren er ansat i en fast eller tidsbegrænset stilling.

Som arbejdstagere anses også Ph.D.-studerende, når disse er *ansat* ved den pågældende institution, medens Ph.D.-studerende, der ikke er ansat på institutionen, falder uden for loven, og derfor har den fulde ret til eventuelt gjorte opfindelser. Alle Ph.D.-studerende, der er omfattet af finansministeriets cirkulære af 25. november 1997 om aftale om lønnede Ph.D.-stipendiater, betragtes som ansatte i lovens forstand (»lønnede Ph.D.-stipendiater« i modsætning til Ph.D.-stipendiater med stipendium fastsat med hjemmel i lovgivningen om statens uddannelsesstøtte (»SU-Ph.D.-stipendium«)).

Eksternt ansatte Ph.D.-studerende, f.eks. erhvervsforskerstuderende, falder uden for kredsen af ansatte. Efter forskerpatentlovens § 9 kan institutionen og den pågældendes ansættelsesvirksomhed indgå aftale om retten til opfindelser gjort som led i Ph.D.-forløbet.

Øvrige studerende falder uden for loven. Dog er studerende, der samtidig er ansat på institutionen, omfattet af loven for så vidt angår arbejde udført som led i ansættelsesforholdet. Hvis en opfindelse er gjort i samarbejde mellem studerende uden ansættelse og ansatte ved institutionen, skal rettighederne til opfindelser fastsættes ved en konkret aftale mellem parterne.²

² Gennemførelsen af forskerpatentloven har medført en u hensigtsmæssig *regelkrydsning* i forhold til det princip om offentlighed, der gælder for Ph.D.-afhandlinger. Efter disse regler er *offentliggørelse* af en Ph.D.-afhandling en forudsætning for erhvervelse af den akademiske grad, men et sådant krav vil ikke kunne opfyldes, såfremt institutionen benytter sig af sin ret til med henblik på eventuel senere patentering at overtage en opfindelse, som Ph.D.-stipendiaten har beskrevet i sin afhandling, men som først skal underkastes en nærmere nyhedsundersøgelse, forinden patent kan anmeldes. Se også bemærkningerne nedenfor om patentlovens *nyhedskrav*, § 2, stk. 1, og om *hemmeligholdelseserklæringen* i medfør af forskerpatentlovens § 11, stk. 2.

Ved projekter, der gennemføres i samarbejde med eller helt eller delvis finansieres af en part, der ikke er omfattet af forskerpatentloven, kan institutionen i medfør af den netop nævnte bestemmelse i lovens § 9 på egne og arbejdstagerens vegne ved *forudgående* aftale med den pågældende part helt eller delvis afstå retten til de opfindelser, der fremkommer ved projektet. Bestemmelsen tilsikrer, at private virksomheder gennem aftaler med institutionen forlods kan erhverve retten til opfindelser. Sådanne aftaler vil typisk komme på tale, hvor den eksterne part - som forudsat i lovteksten - bidrager med kapital, men vil også praktisk kunne forekomme, hvis han stiller knowhow eller andre ressourcer til rådighed for projektet. Aftaleretten tilkommer institutionens leder, for universitetets vedkommende dets rektor.

Baggrunden for den nye lov, som finder anvendelse på opfindelser, som den pågældende forsker ikke har gjort institutionen bekendt med inden 1. januar 2000, er ifølge lovens § 1 at sikre, at »forskningsresultater frembragt ved hjælp af offentlige midler nyttiggøres for det danske samfund ved erhvervsmæssig udnyttelse«.

Til gengæld pålægger lovens § 11, stk. 6, den institution, der har fået rettighederne overført til sig, en pligt til aktivt at søge rettighederne nyttiggjort.

Hensigtsmæssigheden (og rimeligheden) af en lov, der til dels sætter opfinderens autonomi ud af kraft, kan vel altid diskuteres - og meningene om den nye lov, der skal ses i sammenhæng med regeringens allerede iværksatte initiativer med etablering af et landsdækkende net af innovationsmiljøer, har da også været delte.³ Tilbage står imidlertid, at der nu er indført en rammelov, der i vidt omfang giver de enkelte institutioner, herunder universiteterne, frihed til at beslutte, hvordan man i lokalt regi vil udforme egne politikker og procedurer for patentering, handel med rettigheder og fordeling af eventuelle licensindtægter mv.

Der er grund til at pege på, at de opfindelser, loven finder anvendelse på, er begrænset til sådanne opfindelser eller frembringelser, der vil kunne *patenteres efter patentloven* eller registreres som *brugsmodeller efter brugsmodelloven*, jf. lovens § 3. Uden for loven falder derfor f.eks. *ophavsretten* til et litterært eller kunstnerisk værk, idet denne ret er omfattet af ophavsretsloven og ikke af den nye lov.

Patentretten og brugsmodellen hører til kredsen af *immaterielle rettigheder*, dvs. rettigheder, der ikke er forbundet med de færdige resultater, der kommer ud af opfindelsen, f.eks. de produkter, der er frembragt under anvendelse af en særlig maskine, som er patenteret, eller er frembragt under anvendelse af en særskilt patenteret metode. Retten til en immateriel rettighed refererer til det *idégrundlag*, der ligger bag frembringelsen af produkterne under anvendelse f.eks. af den nævnte maskine eller metode. Herved er det samtidig tilkendegivet, at det særkende, der

³ Med gennemførelsen af loven er der skabt harmonisering med retstilstanden i bl.a. Storbritannien, Frankrig, Holland og USA, hvor universitetsforskere længe har haft samme retsstilling som andre arbejdstagere, hvorimod retstilstanden i de øvrige nordiske lande samt i Tyskland er mere nuanceret, idet der flere steder er eksempler på, at forholdene udelukkende reguleres af lokale aftaler.

ligger bag patentretten og brugsmodellen (lovbestemte enerettigheder), er retten til at kunne *forbyde* visse handlinger, der går ud på at benytte det idégrundlag, som er udtrykt i den immaterielle rettighed. Dette idégrundlag kan rettighedshaveren benytte - principielt i det uendelige - eller han kan undlade at benytte idéen og derved hindre, at andre gør brug af den.

Det er patenteringen, dvs. registreringen af patentet (brugsmodellen), der *skaber* retten og derved skaber noget, der ved en licenskontrakt kan overføres til en licenstag, eller - hvis patentretten ikke gøres til genstand for omsætning - bevirker, at patenthaveren kan forbyde andre at gøre brug af opfindelsen. Andre steder i systemet kendes også rettighedsregistrering, f.eks. tinglysningssystemet; her er der imidlertid tale om at *beskytte* en ret, der er stiftet på anden vis, typisk ved aftale eller kreditorforfølgning.

Patentet:

Ved fastlæggelsen af, hvad der skal forstås ved en *patenterbar opfindelse*, yder patentloven (lovbkg. nr. 926 af 22. september 2000) og - navnlig - den administrative praksis ved Patent- og Varemærkestyrelsen (tidligere Patentdirektoratet) en væsentlig støtte. Derimod er egentlige retsafgørelser om forståelsen af patentkrav mv. forholdsvis sjældne, hvilket dog ikke skal tages som udtryk for, at tvister herom er sjældent forekommende. Forklaringen må søges i, at patentstridigheder ofte afgøres ved forhandling mellem de berørte parter.⁴

Patentloven giver ikke nogen egentlig definition af, hvad en opfindelse er, men rummer i § 1, stk. 1, et krav om, at opfindelsen - for at kunne patenteres - skal kunne *udnyttes industrielt*, dvs. at opfindelsen skal have *teknisk karakter*, ligesom loven i konsekvens heraf giver en række eksempler på, hvad en opfindelse *ikke* kan være. Herunder falder bl.a. *opdagelser*, *videnskabelige teorier* og *matematiske metoder* og *kunstneriske frembringelser*.⁵ Uden for den tekniske emneverden falder endvidere blotte *anvisninger til den menneskelige ånd*, herunder bl.a. *undervisningsmetoder*, *edb-programmer* mv.⁶

⁴ Undertiden pågår der dog retssager, som vækker opsigt og bekymring i den globale patentverden. Dette er bl.a. tilfældet med en verserende retssag, som en række medicinalsekskaber, herunder danske Novo Nordisk og Lundbeck, har anlagt mod den sydafrikanske regering i anledning af, at denne angiveligt skulle have tilladt parallelimport af ulovligt producerede kopipræparater samt produktion af patenterede medicinske præparater. Dette til trods for, at Sydafrika som deltager i WTO er forpligtet af de såkaldte TRIPS-regler (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) (fra 1995), der binder medlemmerne til at respektere internationale, vigtige regler om immaterialrettigheder.

⁵ Ved en opfindelse bliver omverdenen konfronteret med noget *konstruktivt*, hvorimod *opdagelser* udtrykker noget *konstaterende*. Der er ved opdagelser tale om noget, der allerede forekommer i naturen, men som blot ikke hidtil har været kendt eller beskrevet.

⁶ Navnlig spørgsmålet om den eventuelle patentering af *software-programmer* har givet anledning til tvivl, idet der bl.a. i USA i vidt omfang er tilladt udtaget patent på sådanne programmer. Der har dog været fremsat forslag om ændring af artikel 52 i Den Europæiske

Herudover er der grund til at fremhæve, at opfindelsesbegrebet ikke omfatter *fremgangsmåder* til kirurgisk eller terapeutisk behandling eller til diagnosticering, som anvendes på mennesker eller dyr, jf. patentlovens § 1, stk. 3.⁷ Biologisk materiale, dvs. materiale, som indeholder genetisk information, og som kan reproducere sig selv eller kan reproduceres i et biologisk system, kan udgøre en opfindelse, når det er isoleret fra sit naturlige miljø eller er frembragt ved en teknisk fremgangsmåde, jf. § 1, stk. 6.

Bestemmelsen i § 1a., hvorefter det menneskelige legeme på alle de forskellige stadier af dets opståen og udvikling og den blotte opdagelse af en del af det, ikke kan udgøre patenterbare opfindelser, er indført i loven i 2000 på baggrund af den debat om de menneskelige *gener*, som er ført i den nyeste tid.⁸ Af særlig betydning for den genteknologiske forskning er dog bestemmelsen i § 1a. stk. 2, hvorefter patent på et gen eller en del af et gen kan opnås, når genet er isoleret fra, dvs. er uden for det menneskelige legeme.

Mindst lige så vigtig som betingelsen om, at patentbarheden af en opfindelse skal referere sig til dennes tekniske karakter, er kravene i patentlovens § 2, stk. 1, hvorefter en opfindelse for at kunne registreres som patent skal være *ny* i forhold til, hvad der var kendt, forinden ansøgningen om patent blev indgivet, og at den tillige skal *adskille sig væsentligt* fra det hidtil kendte. Det vil navnlig være disse krav om henholdsvis *nyhedsværdi* og *opfindeshøjde*, der udgør den praktiske hurdle for registrering.

Kravet om nyhedsværdi indebærer, jf. § 2, stk. 2, at alt, hvad der er blevet almindeligt kendt gennem skrift, foredrag eller udnyttelse vil være diskvalificerende for nyhedskravet.⁹ Kravet er objektivt (og globalt), idet det bl.a. er uafhængigt af

Patentkonvention (omtalt nedenfor). Art. 52 udelukker efter sin formulering patentering af software »as such«, men bestemmelsen er i den seneste halve snes år blevet betydeligt udhulet i praksis, jf. bl.a. at Realkredit Danmark har opnået europæisk patent på forretningskonceptet Flex-lån®. Udviklingen i retning af at tillade patentering af software på trods af patentlovens negative stilling hertil heraf skyldes måske den indvending, at det ikke er hensigtsmæssigt at sondre mellem software med og uden teknisk effekt, idet der er tale om et program, som skal anvendes i en computer, og at der under alle omstændigheder ved placering i en computer udløses visse virkninger.

⁷ Derimod kan *genstande*, f.eks. operationsinstrumenter, som er beregnet til brug ved sådanne fremgangsmåder, opfylde opfindelseskravet og - når øvrige betingelser herfor er opfyldt - kunne være patenterbare.

⁸ Forbudet i § 1a. stk. 1, mod patentering er selvsagt ikke af ny dato, men blev tidligere indfortolket i det fortsat gældende forbud mod patentering af opfindelser, hvis udnyttelse ville stride mod sædelighed eller offentlig orden, jf. nu. § 1b. stk. 1.

⁹ På denne baggrund er der i forskerpatentlovens § 11, stk. 2, givet den institution, der overvejer, om den i medfør af § 8, stk. 1, vil kræve en opfindelse overdraget, adgang til at pålægge arbejdstageren ikke at offentliggøre eller disponere over en opfindelse i op til 2 måneder fra modtagelsen af underretningen om opfindelsen.

opfinderens egen indsigt i den eksisterende teknik.¹⁰ Betingelsen om opfindeshøjde indebærer, at opfindelser for at kunne patenteres skal adskille sig væsentligt fra, hvad der tidligere var kendt. Opfindelsen, således som den er nærmere beskrevet i patentansøgningen og de til denne hørende *patentkrav* («definitionen» af de væsentlige træk ved opfindelsen, jf. patentlovens § 8 og § 39), må ikke fremstå som nærliggende for en fagmand inden for det område, opfindelsen refererer sig til. Dokumentation for opfindeshøjde vil navnlig kunne skabe problemer for opfindelser, der angives at rumme *forbedringer* af en eksisterende teknik.¹¹

De anførte bemærkninger om patentbarhed mv. yder på grund af deres kortfattede ikke immaterialrettens flagskib, patentretten som juridisk disciplin, fuld retfærdighed. Dertil er denne disciplin for omfattende og for kompliceret. Bemærkningerne er alene medtaget for at fremhæve den begrænsning i forskerpatentlovens saglige virkeområde, der følger af lovens § 3, hvorefter loven som nævnt kun rammer opfindelser, der kan patenteres efter patentloven, samt de nedenfor omtalte brugsmodeller, der kan registreres efter brugsmodelloven.

Der er dog grund til afslutningsvis at rette den udbredte misforståelse, at der *i kraft af en enkelt registrering* skulle kunne opnås en *global* beskyttelse af opfindelsen. Et »verdenspatent« i denne forstand er endnu ikke udviklet.

Patentansøgeren, f.eks. en dansk virksomhed, kan indgive sin patentansøgning til den danske Patent- og Varemærkestyrelse, der - såfremt ansøgningen imødekommes - kan udstede patent, der giver ansøgeren eneret i Danmark. I så fald er der tale om et *nationalt* patent.

På den anden side er der ikke noget i vejen for, at en patentansøgning kan *designere* en række lande, hvor beskyttelsen efter særskilt registrering kan indtræde.

En dansker, der søger patent i fremmede lande, har krav på national behandling af en ansøgning i disse lande, såfremt disse lande - som Danmark - er tilsluttet Pariserkonventionen om beskyttelse af industriel ejendomsret fra 1883.

¹⁰ Se bl.a. højesteretsafgørelsen UfR 1983.131, hvorefter den omstændighed, at den ved fremstillingen af et lægemiddel beskrevne fremgangsmåde i forvejen var gengivet i litteraturen, var én af flere samvirkende årsager til, at patent ikke kunne meddeles. Se også det hos *Mogens Koktvedgaard: Lærebog i immaterialret* (1996) s. 214, nævnte eksempel, hvorefter bl.a. en teknisk udredning på japansk, publiceret i en japansk provinsavis, vil være nyhedsskadelig i Danmark (!).

¹¹ Svarende til *nyhedsværdi, opfindeshøjde m.v.* gælder der også for andre enerettigheder visse kvalitative krav. F.eks. ville der ikke eksistere noget *varemærkeretligt* system, hvis der ikke - jf. varemærkelovens §§ 1 og 2 - om »særlige kendetegn.....der er egnede til at adskille en virksomheds varer eller tjenesteydelser fra andre virksomheders« - blev stillet et krav om *særpræg* som betingelse for at få et varemærke registreret. Samtidig skal et særprægskrav opfylde det formål at hindre, at en enkelt erhvervsdrivende frem for andre bemægtiger sig brugen af sprogets og tilværelsens almindelige ord og vendinger. Noget andet er, at ganske almindelige ord og vendinger ved praktisk brug kan få en overført betydning (secondary meaning). Et klassisk eksempel er betegnelsen »4711«, der dækker over en særlig parfume, men som oprindeligt blot var et nummer i et varekatalog.

En dansk eller udenlandsk ansøger kan imidlertid også gå frem efter reglerne om *international patentansøgning*, hvorved, jf. patentlovens § 28, stk. 1, forstås en ansøgning i henhold til den såkaldte *Patent Cooperation Treaty* (PCT), som Danmark tilsluttede sig ved ratifikation i 1978.¹² En international patentansøgning indgives til en patentmyndighed eller international organisation, som i henhold til traktaten er berettiget til at modtage en sådan ansøgning, jf. § 28, stk. 2. I Danmark er Patent- og Varemærkestyrelsen modtagende myndighed. Samtidig med ansøgningen designeres de konventionsstater, i hvilke ansøgeren måtte ønske patent. Hvis en international ansøgning, der er indleveret i en af de kontraherende stater, designerer f.eks. Danmark, skal ansøgningen først underkastes enten en international nyhedsundersøgelse og forberedende patenterbarhedsprøvning eller blot international nyhedsundersøgelse, inden ansøgeren får behov for at tage stilling til, om ansøgningen ønskes videreført for Danmark. Tidsfristen er i de to situationer henholdsvis 20 måneder og 20 måneder regnet fra indleveringen af den internationale ansøgning, jf. patentlovens § 31, stk. 1 og 2.

En international patentansøgning, for hvilken den modtagende myndighed har fastsat en international indleveringsdag, har samme virkning som en her i landet den pågældende dag indleveret patentansøgning, jf. § 29, hvorved der bl.a. - når ansøgningen videreføres i henhold til § 31 - kan opnås nyhedshindrende virkning i forhold til senere indleverede ansøgninger, smh. de foregående bemærkningerne til patentlovens § 2. Ønsker ansøgeren derfor på denne baggrund at videreføre en international ansøgning for Danmark, skal han inden for en nærmere angiven frist indlevere en oversættelse til dansk af den internationale ansøgning, jf. patentlovens § 31, stk. 1, og efter videreførelsen vil ansøgningen i alt væsentligt blive behandlet *efter de samme regler, som i henhold til patentloven gælder for danske ansøgninger*, jf. patentlovens § 33. Fordelen ved anvendelsen af PCT-systemet - ud over den, der følger af § 29 om fastlæggelse af indleveringsdag - består navnlig i, at en række formaliteter undgås, hvis flere lande er designeret, ligesom man ved en PCT-ansøgning opnår en udskydelse af de ofte store omkostninger, der er forbundet med at have en række nationale ansøgninger under behandling.

Et patent kan ligeledes opnås ved indlevering af ansøgning til *Den Europæiske Patentmyndighed*, EPO, der færdigbehandler ansøgningen og herunder bl.a. tager stilling til, om opfindelsen opfylder betingelserne med hensyn til patenterbarhed, nyhed og opfindelseshøjde.

Reglerne om det europæiske patent hviler på *Den europæiske Patentkonvention*, EPK, der blev vedtaget i München i 1973. Danmark gik med i det europæiske samarbejde i 1990. Den danske patentlovgivning er i hovedsagen udformet i overensstemmelse med de materielle regler i EPK, hvilket er baggrunden for, at patentloven om dette patent alene indeholder regler om indlevering, oversættelse, offentliggørelse, betaling af gebyrer, tilbagekaldelse af ansøgninger mv. (patentlovens §§ 75-90). Når patent er meddelt, hvilket sker, når EPO har bekendtgjort sin

¹² PCT-konventionen er tiltrådt af de vigtigste af de industrialiserede lande.

afgørelse herom, smh. patentlovens § 76, gælder patentet i hvert af de lande, som ansøgeren har udpeget (designeret), se dog § 77 om oversættelse og publicering. Et europæisk patent kan meddeles for alle de kontraherende stater (p.t. samtlige EU-medlemsstater, Schweiz, Lichtenstein, Monaco og Cypern), for flere af disse eller blot for en af dem. Det europæiske patent giver fra dagen for offentliggørelsen af meddelelsen om dets udstedelse i enhver kontraherende stat, for hvilken det er udstedt, indehaveren de samme rettigheder, som et i den pågældende stat meddelt nationalt patent ville give. Uanset den ændrede udstedelseskompetence er det dog vigtigt at mærke sig, at der altid vil være tale om patenter, der er underkastet national (dansk) patentlovgivning. EPK har relation til *patentudstedelsen* (den formelle patentret) ikke til patenternes retsvirkning (den materielle patentret). EPO-praksis, der angår bl.a. patenterbarheden af en opfindelse mv., vil imidlertid være normgivende for den nationale praksis vedrørende patentudstedelsen, idet det siden 1. januar 1990 har været reglen, at EPO's praksis finder direkte anvendelse i dansk ret.¹³

Den europæiske Patentkonvention har sammenhæng med *Fællesskabets Patentkonvention* EF-PK, der bygger på en i Luxembourg i 1989 indgået aftale om EF-patenter. Medens Den europæiske Patentkonvention som nævnt regulerer patentudstedelsen på grundlag af en fælles ansøgning, tilsigter Fællesskabets Patentkonvention at regulere patentet efter udstedelsen. Folketinget besluttede i 1992 at tillade dansk ratifikation af EF-PK, der dog først træder i kraft, når (hvis) samtlige EU-medlemsstater har ratificeret konventionen.

Brugsmodellen:

En *brugsmodel* repræsenterer en »mindre opfindelse«, som ikke har en sådan opfindeshøjde, at retten hertil kan patenteres. Den typiske brugsmodel udgør en *løsning på et teknisk problem* og materialiserer sig i eksempelvis mekaniske indretninger, apparater, værktøj mv., hvorimod der indtil videre ikke kan registreres brugsmodelbeskyttelse for fremgangsmåder, medmindre de knytter sig til produkter og apparater.

Den herom gældende lovgivning, nu lovbkg. nr. 906 af 9. juni 1998, har et anvendelsesområde, der stort set svarer til patentet, herunder de regler, der i medfør af patentlovens § 3, stk. 1-3, § 4 og § 5 gælder om enerettens indhold, for benyttelse og udnyttelse.

For at kunne registreres som brugsmodel skal opfindelsen (frembringelsen) være ny i forhold til, hvad der var kendt forud for indlevering af ansøgning om registrering, og den skal »tydeligt adskille sig« derfra, jf. § 3, stk. 1, smh. heroverfor patentlovens § 2, stk. 1, om det noget strengere krav om opfindeshøjde som forudsætning for, at en opfindelse kan registreres som patent. Som en yderligere forskel i forhold til patentet gælder, at brugsmodelbeskyttelsen indtræder ved registreringen uden forudgående prøvelse, hvorfor det af patentmyndigheden

¹³ Smh. bemærkningerne foran i note 6 om patentering af software og forretningskoncepter.

udstedte brugsmodecertifikat - i modsætning til patentskriftet - ikke rummer nogen garanti for, at opfindelsen er uangribelig under en eventuel retssag. Brugsmodele-
registreringen gælder i 3 år fra den dag, da ansøgning om registrering blev indleveret og
kan fornys for yderligere to perioder af henholdsvis 3 og 4 år, således at beskyttel-
sesperioden udgør maksimalt 10 år, jf. brugsmodellovens § 28, stk. 1.

Hovedbudskaberne i forskerpatentloven findes i lovens §§ 7 og 8.

Det følger - lidt demagogisk - af det første led i § 7, at retten til opfindelser, der
er gjort af en arbejdstager ved en institution tilkommer arbejdstageren. Det følger
dog allerede af slutningsbestemmelsen i § 7, at loven indeholder *begrænsninger* i
dette udgangspunkt. Og i umiddelbar forlængelse af § 7 får vi at vide, hvad der er
lovens sande væsen, dvs. det omdrejningspunkt, som de øvrige bestemmelser knytter
sig til. § 8, stk. 1, bestemmer nemlig, at institutionen har krav på at få de til en
opfindelse knyttede rettigheder overdraget til sig, når der foreligger en opfindelse,
som en arbejdstager har gjort som led i sit arbejde for institutionen.¹⁴

Den underretningspligt, der påhviler en arbejdstageren, når han har gjort en
opfindelse, der er omfattet af forskerpatentloven, går ifølge lovens § 10, stk. 1, ud
på, at han »uden ugrundet ophold« skal underrette institutionen herom.

Kravene til arbejdstageren skal forstås i overensstemmelse med lovens § 3, stk.
1, og patentlovens § 8 og brugsmodellovens § 7. Der ligger heri, at arbejdstageren
skal vide eller burde vide, at retten til opfindelsen kan patenteres eller registreres
som brugsmodele. En sådan erkendelse kommer næppe i almindelighed fra den ene
dag til den anden men fremstår vel i almindelighed som resultatet af længere tids
modningsproces. Arbejdstageren må have tid til at gøre sine overvejelser færdig,
ligesom han må have tid til at beskrive opfindelsen og overveje, hvilke patentkrav,
han vil stille, jf. patentlovens § 8. Hvis arbejdstageren har særlige forslag til
udnyttelse af rettighederne, kan dette passende tilkendegives i underretningen til
institutionen.¹⁵

Forbudet i forskerpatentlovens § 10, stk. 3, mod, at arbejdstageren offentliggør
eller disponerer over en opfindelse, før institutionen skriftligt har bekræftet
modtagelsen af underretningen efter § 10, stk. 1, skal ses i sammenhæng med, at
nyhedskravet, jf. ovenfor om patentlovens § 2, stk. 1, og brugsmodellovens § 3, skal
være opfyldt, såfremt institutionen beslutter sig for på et senere tidspunkt at søge

¹⁴ § 7 har dog den lovgivningstekniske betydning at betone, at retten til opfindelsen »forbliver« hos
forskeren, hvis institutionen ikke vil gøre brug af sine rettigheder ved f.eks. at erklære, at den
ikke ønsker at erhverve rettighederne eller ved at undlade inden for de nærmere i § 11 fastsatte
frister at meddele forskeren, hvorledes den agter at forholde sig, smh. § 11, stk. 5.

¹⁵ Det er patentansøgningen *verbale beskrivelse* med eventuelle tilhørende tegninger af den
pågældende opfindelse, der er afgørende. Hovedsynspunktet er, at der sker en beskrivelse af
opfindelsen og dennes egnethed til på en hensigtsmæssig måde at løse et teknisk problem. Der
må end ikke afleveres ikke fysiske modeller. Undtagelse herfra gøres dog ved ansøgninger om
patent på mikrobiologiske fremgangsmåder eller produkter, idet der i disse tilfælde sker en
deponering af mikroorganismene, jf. patentlovens § 8, stk. 2, jf. § 8a.

opfindelsen patenteret eller registreret som brugsmode. I forlængelse heraf følger det af § 11, stk. 2, at institutionen samtidig med sin bekræftelse efter § 10, stk. 3, kan pålægge arbejdstageren den samme forpligtelse i op til 2 måneder fra modtagelsen af underretningen. En forlængelse af fristen, der vil kunne blive aktuel, hvis en vurdering af opfindelsen forudsætter en ekspertise, som må rekvireres uden for institutionens normale kreds af rådgivere og samarbejdspartnere, kan ske efter aftale med arbejdstageren, jf. § 11, stk. 3.¹⁶

Hemmeligholdelsespligten ophører og et eventuelt påbud herom bør derfor ophæves, så snart en offentliggørelse vurderes at være uden skadevirkning, hvilket i forhold til nyhedskravet sker ved indgivelse af patentansøgningen eller ansøgningen om registrering af brugsmode, jf. henholdsvis patentlovens § 2, stk. 1, og brugsmodellovens § 3, stk. 1, der begge bygger på det såkaldte *first to file-princip*. I modsætning hertil gælder i enkelte lande, herunder i USA, det såkaldte *first to invent-princip*, hvorefter retten tilkommer den første opfinder.¹⁷

Da ansøgninger ikke offentliggøres og indholdet af disse derfor ikke er umiddelbart tilgængeligt, kan en ansøger komme ud for, at der tidligere er indgivet ansøgning om patent på samme opfindelse. På denne baggrund bestemmer patentlovens § 2, stk. 2, 2. pkt., jf. § 6, at den (indtil 12 måneder tidligere) indgivne ansøgning kan blive nyhedsskadelig for den senere indgivne, såfremt akterne i sagen holdes tilgængelige for enhver, inden der er forløbet 18 måneder fra ansøgningsdagen, jf. § 22, stk. 2. Se også brugsmodellovens § 3, stk. 2, 2. pkt., jf. § 5, om den tilsvarende regel for brugsmode.¹⁸

Inden for den nævnte 2-måneders frist (eventuelt forlænget i medfør af § 11, stk. 3) påhviler det efter forskerpatentlovens § 11, stk. 1, institutionen at »få foretaget« en vurdering af muligheden for at udnytte opfindelsen erhvervsmæssigt og for at

¹⁶ Det vil ikke i almindelighed indebære et brud på hemmeligholdelseserklæringen, at der sideløbende med den indledende behandling af opfindelsen indsendes f.eks. et manuskript til fortrolig bedømmelse hos en tidsskriftsredaktion eller conferencearrangør. Der vil som oftest gå flere måneder fra indsendelse til publicering, hvorved den mellemliggende periode kan benyttes til vurdering af opfindelsen og eventuel indgivelse af en prioritetskabende patentansøgning. Påbud om hemmeligholdelse af en opfindelse behøver derfor ikke at medføre nogen forsinkelse af publiceringen.

¹⁷ En vis afsvækkelse af prioritetsprincippet er dog sket ved patentlovens § 4, der rummer den såkaldte *forbenyttelsesret*, der beskytter den, som, da patentansøgningen blev indleveret her i landet, erhvervsmæssigt udnyttede opfindelsen. Uanset et meddelt patent kan den pågældende fortsætte udnyttelsen med bibeholdelse af dennes almindelige karakter, såfremt udnyttelsen ikke udgør et åbenbart misbrug i forhold til ansøgeren eller nogen, fra hvem hans ret hidrører. Beviskravene for at statuere forbenyttelse er dog vanskelige at overvinde, jf. f.eks. UfR 1964.628 HD, der - uanset at der forelå erklæring herom underskrevet af 6 personer - ikke fandt forbenyttelse af en særlig indretning til et tærskværk godtgjort.

¹⁸ Princippet om *konventionsprioritet* i patentlovens § 6 og brugsmodellovens § 5 kan også blive aktuelt i forbindelse med indgivelse af ansøgning om patent eller brugsmodebeskyttelse i flere lande. Se også bemærkningerne foran om international patentansøgning og ansøgning om europæisk patent.

beskytte de til opfindelsen knyttede rettigheder. Bestemmelsen forudsætter endvidere, at der inden for de samme tidsmæssige rammer sker en drøftelse med arbejdstageren om, hvorledes rettighederne til opfindelsen kan udnyttes.

Den enkelte institution skal for at leve op til forskerpatentlovens krav etablere et *internt administrativt beredskab*, ligesom den skal indrette sine procedurer til at gøre brug af eksterne *konsulenter og rådgivere* med særlig teknisk, juridisk eller markeds-mæssig ekspertise. Institutionens indsats vil navnlig være knyttet til varetagelse af følgende funktioner:

- Registrering af indberettede opfindelser
- Forundersøgelser af opfindelsens erhvervsmæssige perspektiver
- Nyhedsundersøgelser i relation til eventuel patent
- Udarbejdelse og indgivelse af ansøgning om patent- eller brugsmodeibeskyttelse (hvor der ikke i udgangspunktet forefindes en erhvervspartner)
- Licensformidling, herunder identifikation af mulige virksomhedspartnere samt udarbejdelse af salgs- og licensaftaler
- Afregning af vederlag mellem institution og ansatte.

Det er ikke intentionen med forskerpatentloven, at offentlige forskningsinstitutioner på egen hånd skal drive erhvervsvirksomhed eller opbygge en større egen portefølje af patenter, brugsmødeller mv. Formålet er at øge den erhvervsmæssige udnyttelse af forskningsbaserede opfindelser gennem licensgivning eller salg af rettighederne til partnere i erhvervslivet, der kan forestå det videre arbejde med eventuel patentering.

I forarbejderne til loven er det lagt til grund, at de enkelte institutioner kun i meget begrænset omfang vil have mulighed (eller behov) for internt at opbygge en teknisk, juridisk og markeds-mæssig ekspertise til på egen hånd at forestå arbejdet med vurdering, licensformidling og eventuel patentering af de anmeldte opfindelser. En sådan ekspertise skal i vid udstrækning rekvireres *eksternt* gennem et formaliseret samarbejde med private patentbureauer (patentagenter), de tidligere omtalte innovationsmiljøer m.fl.¹⁹

Tyngdepunktet i institutionens arbejde ligger derfor *iførste omgang* i at få afgjort, om opfindelsen skal overdrages til institutionen efter lovens § 8, eller om arbejdstageren skal bevare retten til opfindelsen efter § 7- *der næst*, hvis mulighederne skønnes at være til stede at søge opfindelsen nyttiggjort ved eksempelvis - med eller uden patentering af opfindelsen - at indgå licenskontrakter mv. med opfindelsen som genstand, jf. lovens § 11, stk. 6, hvorefter institutionen, når den har fået en

¹⁹ Til støtte for institutionernes rekvirering af sådanne ydelser er der på finansloven for 1999 afsat i alt 58 mio. kr. for perioden 1999-2002. Efter udløbet af denne periode forudsættes institutionernes indtægter og udgifter ved omsætning af rettigheder at balancere, og i forarbejderne til loven er der udtrykt et fromt håb om, at der herefter ikke vil blive behov for yderligere statslig finansiering.

opfindelse overdraget med henblik på erhvervsmæssig nyttiggørelse, har en pligt til aktivt at søge rettighederne nyttiggjort.

Navnlig proceduren i forbindelse med eventuel konciperings af licenskontrakt kræver omhu og betydelig indsigt i tilgrænsende retsforhold, herunder bl.a. national og international konkurrenceret, idet en mulig licenstagere oftest ønsker at være helt sikker på, at han som den eneste får adgang til at udnytte den patenterede opfindelse (eksklusivlicens) og herved risikerer at blive part i et retsforhold, der berøres af reglerne om parallelimport, varernes fri bevægelighed og lignende.²⁰

Hvis retten til en opfindelse overdraget til institutionen efter § 8 udnyttes erhvervsmæssigt, har den arbejdstager, der har gjort opfindelsen, krav på et rimeligt vederlag fra institutionen, jf. § 12, stk. 1.

Forskerpatentloven definerer ikke én given model for vederlagets fordeling, men standardfordelingen ved de forskellige institutioner - en fordeling, som også er godkendt for Syddansk Universitet, jf. § 12, stk. 3 - er den såkaldte tredjedelsregel, som går ud på, at institutionen af indkomne indtægter først får dækket alle eksterne udgifter, dvs. f.eks. udgifter til nyhedsvurdering, vederlag til eksterne samarbejdspartnere, anmeldelse af patent mv., hvorefter nettoindtægterne fordeles med 1/3 til universitetet, 1/3 til opfinderens institut samt 1/3 til opfinder(erne).²¹

Det følger af § 12, stk. 1, at der med »rimeligt vederlag« sigtes til et vederlag, der rækker ud over den betaling, der kan siges at være indeholdt i den almindelige løn, som den ansatte opfinder oppebærer.

Udtryksmåden »rimeligt vederlag« genfindes i § 12, stk. 2, der for så vidt angår tilfælde, hvor opfindelsen ikke er forlangt overdraget til institutionen og derfor udnyttes erhvervsmæssigt af opfinder(erne) selv, giver institutionen ret til et sådant vederlag. Vederlaget skal efter bestemmelsen tilfalde institutionen som kompensation for, at en erhvervsmæssig udnyttelse af opfindelsen har baggrund i, at

²⁰ Til varetagelse af de indledende skridt i en patent- eller brugsmodelsag har Syddansk Universitet nedsat et Patentudvalg, hvis sammensætning afspejler repræsentation fra samtlige universitetets fakulteter. Udvalget er modtagende instans, er registrant for anmeldte opfindelser, indkalder opfinder(erne) og andre interesserede til fastlæggelse af strategien for den enkelte opfindelse og drager bl.a. omsorg for, at opfindelsen videresendes til nyhedsvurdering og eventuel patentering og anmeldelse som brugsmodel mv. På senere stadier af sagen skal udvalget tage stilling til eventuel nyttiggørelse af opfindelsen i form af eventuelt salg af patent eller brugsmodel, indgåelse af licenskontrakter mv. Udvalget yder endvidere juridisk og teknisk rådgivning - for det sidstnævnte områdes vedkommende sædvanligvis efter indhentede udtalelser fra eksterne samarbejdspartnere, herunder patentbureauer, forskerparker m.fl. Udvalget er begunstiget af, at dets sekretær i kraft af sin mangeårige varetagelse af administrative funktioner på universitetet har et indgående kendskab til universitetets potentielle opfindere, ligesom han har været aktiv deltager i arbejdet med implementering af forskerpatentloven.

²¹ For Syddansk Universitet kan Rektor dog også efter indstilling fra Patentudvalget bestemme, at den normale fordelingsnøgle skal fraviges, således at universitetet modtager 2/3 af bruttoindtægterne og opfinder(erne) 1/3 af bruttoindtægterne. Når universitetets eksterne udgifter er betalt, fordeles indtægterne herefter i overensstemmelse med den normale fordelingsnøgle (tredjedelsreglen).

opfindelsen er gjort under anvendelse af institutionens ressourcer.²² Ved fastsættelse af fordelingen af eventuelle indtægter ved nyttiggørelse af opfindelsen er det ifølge forarbejderne til loven forudsat, at der ved den - politisk bestemte - udformning af beregningsmodellen i henhold til § 12, stk. 2, tilstræbes at fastholde et klart økonomisk incitament for forskningsbaserede iværksættere og andre, der på egen hånd ønsker at nyttiggøre egne opfindelser erhvervsmæssigt. Der skal således - stadig ifølge forarbejderne - tages hensyn til det vederlag, som opfinderen alternativt ville opnå efter § 12, stk. 1, ved institutionens egen udnyttelse af opfindelsen. Arbejdstageren forudsættes på denne måde at kunne opnå en reduceret pris for rettighederne i forhold til udenforstående tilbudsgivere, idet det samtidig er forudsat, at afregning af vederlag til institutionen kan afdrages over en flerårig periode.

Både efter § 12, stk. 1, og efter § 12, stk. 2, er det en betingelse, at kravet om vederlag kun kan rejses, såfremt den erhvervsmæssige udnyttelse af opfindelsen har genereret indtægter, der overstiger de afholdte udgifter.

Hvis opfindelsen under de i de i § 12, stk. 2, nævnte omstændigheder er gjort af flere i forening, beror det på en aftale mellem opfinderne, hvorledes fordeling mellem dem skal ske. I mangel af enighed herom kan institutionen - med respekt af fristreglen i § 11, stk. 4 - overtage rettighederne efter den almindelige regel i lovens § 8, stk. 2, og efterfølgende overdrage rettighederne til »tredjemand«, herunder én eller flere af opfinderne, jf. § 14, stk. 1. Vederlæggelse af de øvrige parter sker herefter i overensstemmelse med § 12, stk. 1.

Afslutningsvis skal der knyttes et par bemærkninger til forskerpatentlovens § 16, der i stk. 1 bemyndiger institutionens ledelse til at udøve dispositionsretten over den eventuelle indtjening, der måtte opnås som følge af institutionens udnyttelse af rettighederne til opfindelser.

Ifølge bestemmelsen kan indtjeningen anvendes til aktiviteter inden for institutionens formål, idet det dog ifølge bemærkningerne til loven er en betingelse, at institutionen overholder bevillingsforudsætninger og disponeringsregler og varetager de opgaver, hvortil bevillingerne er givet, dvs. undervisningsvirksomhed, forskningsvirksomhed og andre opgaver, som er henlagt til institutionen.

I forlængelse heraf bestemmer § 16, stk. 2, imidlertid, at institutionen kan oppebære indtægter i form af udbytte ved i overensstemmelse med § 14, stk. 1, at overdrage sine rettigheder til en opfindelse til et aktieselskab mod betaling i form af *aktier* i det pågældende selskab. Institutionen kan endvidere acceptere at modtage et vederlag i henhold til § 12, stk. 2, i form af aktier i et aktieselskab. Institutionen må dog i intet tilfælde herved opnå en sådan forbindelse til selskabet, som et moderselskab har til et datterselskab efter aktieselskabsloven. Det er derfor udelukket, at institutionen modtager aktier i et sådant omfang, at den får dominerende indflydelse på datterselskabets drift og øvrige forhold.

²² Ved Syddansk Universitet sker fordelingen på den måde, at opfinderen(erne) først får dækket alle eksterne udgifter, hvorefter nettoindtægterne fordeles med 85 % til opfinderen(erne) og 15 % til universitetet. I det omfang universitetet har afholdt eksterne udgifter, dækkes disse på lige fod med opfindernes eksterne udgifter.

I betragtning af, at det er et hovedformål med forskerpatentloven at skabe incitament til bl.a. etablering af iværksættervirksomheder til gavn for det danske samfund, jf. den højtidelige programformulering i lovens § 1, forekommer det mindre hensigtsmæssigt, at det modsætningsvis følger af § 16, stk. 2 - og efterfølgende er bekræftet af Forskningsministeriet - at det vil være udelukket, at institutionen som alternativ til kontant betaling opnår medejerskab i et anpartsselskab ved at modtage *anparter* fra dette selskab. Konsekvensen af en sådan holdning vil være, at institutionen vil støde på vanskeligheder i forhold til virksomheder, der er nystartede på innovationsmarkedet og for en stor dels vedkommende må antages at have vanskeligheder med at honorere det kapitalkrav, der skal være opfyldt for stiftelse af aktieselskaber (mindst 500.000 kr., jf. aktieselskabslovens § 1, stk. 3), og som måske - i strid med lovens formål - afstår fra den påtænkte etablering, fordi virksomheden ikke kan »nøjes med« at opfylde det kapitalkrav på 125.000 kr, som udgør minimum for stiftelsen af et anpartsselskab, jf. anpartsselskabslovens § 1, stk. 3.

Kritikken af begrænsningen i § 16, stk. 2, forekommer berettiget og understøttes af, at der allerede på nuværende tidspunkt, hvor lovens har været virksom i mindre end 1½ år, fra flere af de berørte institutioner er rapporteret om tilfælde, hvor samarbejdsaftaler med mindre, nystartede virksomheder enten af samme grund er blevet udsat eller har måttet etableres under anvendelse af metoder, der modvirker eller besværliggør de forudsatte, nyttige relationer mellem institutionerne og det omgivende erhvervsliv.